

Затверджую
ректор _____
Василь КАРПУША
« ____ » _____ 2024 р.

ЗВІТ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ 2024

ВИКОНАВЕЦЬ:
Директор бібліотеки
Ольга КРИЦЬКА

ПОГОДЖЕНО:
Перший проректор
Інна ШКОЛЬНИК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ, ВИЗНАЧЕНИХ ПЛАНОМ НА 2024 РІК.....	7
1.1 Оновлення нормативної бази бібліотеки	7
1.2 Підтримка досліджень, навчання та викладання.....	7
1.3 Сприяння розвитку сучасних компетентностей	9
1.4 Розбудова клієнтоорієнтованої сервісної моделі.....	10
1.5 Сприяння культурному та військово-патріотичному вихованню молоді	10
1.6 Покращення фізичних та віртуальних бібліотечних просторів	11
1.7 Навчання та розвиток персоналу бібліотеки.....	12
1.8. Госпрозрахункова діяльність.....	13
2. ДИНАМІКА ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ СумДУ	14
3. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ.....	16
4. ДИНАМІКА ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ ТА РЕСУРСІВ	19
5. НАВЧАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	22
6. ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ.....	23
7. УДОСКОНАЛЕННЯ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ ТА ПОСЛУГ.....	27
8. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	28
9. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОСТОРІВ БІБЛІОТЕКИ	32
10. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	33
11. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	36

ВСТУП

2024 рік був складним, сповненим викликів, але водночас і здобутків.

Знаковими подіями звітного року стали такі:

✓ **репозитарій СумДУ зайняв 1-ше місце серед інституційних репозитаріїв України** за кількістю публікацій, проіндексованих Google Scholar (70 700 публікацій); 40-ве місце серед 4 483 інституційних репозитаріїв світу; 50-те місце серед 4 628 репозитаріїв світу у загальному рейтингу Transparent Web Ranking of Repositories за результатами серпневої версії 2024 року (17th edition). Це визнання підтверджує активну діяльність університету в підтримці політики відкритого доступу до результатів наукових досліджень та свідчить про важливість електронного архіву здобутків університету у межах розвитку інформаційно-технологічної інфраструктури е-науки та у напрямку просування української науки та освіти на національному та міжнародному рівнях.

Фахівці бібліотеки як адміністратори репозитарію доклали значних зусиль для поновлення його індексації (у зв'язку з кібератакою у лютому) завдяки постійній комунікації з представниками Google Scholar. Уже наприкінці квітня було досягнуто успіху у цьому напрямку. Спільно з ІТ-службами було забезпечено збереження результатів досліджень академічної спільноти шляхом перенесення репозитарію до хмарної інфраструктури.

✓ **за ініціативи бібліотеки СумДУ було створено Групу співпраці бібліотек Альянсу українських університетів**, яка розпочала свою діяльність у червні 2024 р. За результатами таємного голосування її координатором на 2024-2025 рр. було обрано бібліотеку СумДУ. На постійній основі щомісяця проводяться онлайн-зустрічі адміністративного складу бібліотек, на яких відбувається обговорення стану та етапів реалізації пріоритетних напрямків, звітування координаторів робочих груп, прийняття організаційних рішень. Розроблено **план**

діяльності Групи співпраці бібліотек на академічний рік, який містить такі напрямки:

- обмін матеріалами – **створення обмінного фонду** для паперових видань і **реалізація електронної доставки документів**; з метою створення якісного інформаційного простору здійснили аналіз інформаційно-ресурсних можливостей бібліотек Альянсу;
- єдине вікно пошуку – **створення зведеного каталогу репозитаріїв університетів Альянсу**; наразі обрано безкоштовне програмне забезпечення VuFind для дослідження функціональних характеристик, можливості подальшої його інтеграції з репозитаріями університетів-учасників Альянсу;
- **організація онлайн-школи для аспірантів** – проведення заходу з метою інформаційної підтримки аспірантів та молодих науковців на всіх етапах дослідницької діяльності;
- **проведення циклу заходів з академічної доброчесності** – задля забезпечення підтримки освітньої та наукової діяльності;
- **створення та популяризація відкритих освітніх ресурсів** – з метою створення доступного освітнього та наукового контенту, зокрема українською мовою;
- **підвищення кваліфікації для бібліотекарів** – має на меті підвищення інноваційного потенціалу фахівців бібліотеки в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій. Реалізація напрямку запланована у **співпраці з Центром розвитку кадрового потенціалу СумДУ** та передбачає отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації;
- моніторинг проєктів – задля **створення спільних заявок на отримання гранту**;
- **організація спільних заходів** з цікавими особистостями – з метою формування у молоді патріотичних цінностей, поваги до культурного та історичного минулого нашої країни;
- **розробка дайджестів**, які міститимуть інформацію про успіхи реалізації запланованих напрямків Групою співпраці бібліотек для інформування академічної спільноти Альянсу.

Для сприяння ефективній та успішній реалізації напрямків створено робочі групи відповідальних осіб у кожній бібліотеці та обрано їх координаторів. У листопаді до Групи доєдналися дві бібліотеки асоційованих членів-учасників Альянсу. У системі партнерської взаємодії фахівці розробляють спільні рішення та обмінюються досвідом і кращими практиками під час онлайн-зустрічей та через різні канали комунікації. З метою популяризації діяльності Групи на сайті бібліотеки було розроблено розділ «[АУУ. Бібліотеки](#)», у якому подано детальну інформацію про створення Групи, учасників, реалізацію напрямків діяльності.

☑ бібліотека продовжувала розвиток міжнародного співробітництва з бібліотекою університету Ліверпуля. Ця сфера діяльності є пріоритетною, як для нашої бібліотеки, так і для наших колег, про що свідчить акцентування уваги на важливості співпраці у «The second annual report for Libraries, Museums and Galleries at the University of Liverpool» та листування з директором бібліотеки університету Ліверпуля Matthew Greenhall: «...As an important stakeholder and partner, we have greatly valued working with you over the last year... We look forward to working with you over the coming year...»

Libraries, Museums & Galleries

**ANNUAL REPORT
2023-2024**

@livuni.library
liverpool.ac.uk/library
liverpool.ac.uk/museums-and-collections

Launch of the **Digital Heritage Lab**
a groundbreaking online resource that provides access to a wealth of digitised materials from across Libraries, Museums and Galleries

Chancellor Windy Bevilstone visits the Digital Heritage Lab's digitisation suite.

We have worked to support and drive elements of the University's international partnerships with the University of Georgia Athens (USA), McMaster University (Canada), Sumy State University (Ukraine) and the Malawi Liverpool Wellcome partnership (Malawi) through online staff workshops, personal visits and through advice and guidance.

We have continued to **develop our relationship** with our US colleagues

at the University of Georgia libraries through joint meetings, in person visits, and our first joint UoL-UGA library staff symposium scheduled in December 2024.

We have also been creating **new international partnerships**. Liverpool has rejoined the European Association of Research Libraries (LIBER) and we're creating new relationships with library and museum colleagues at The National University of Lesotho.

The University of Georgia Special Collections Library Building

У межах програми «Ініціатива Єднання»:

- провели зустріч з колегами бібліотеки Університету Ліверпуля з питань створення безбар'єрного простору в бібліотеці та організації доступу до провідних світових ресурсів;
- стали учасниками вебінарів «Why Choose Open: Four Perspectives on Open Journals» та «Open Research Week 2024 Closing Keynote: Is Open science REALLY open for everyone?», що проходили упродовж Тижня відкритих досліджень.

У межах співпраці **вперше забезпечено** можливість участі аспірантів та науково-педагогічних працівників СумДУ у циклі онлайн-семінарів KnowHow PhD Sessions із отриманням сертифіката. Долучилися до циклу семінарів 37 осіб (Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту – 13, факультет технічних систем та енергоефективних технологій – 11, факультет іноземної філології та соціальних комунікацій – 6, факультет електроніки та інформаційних технологій – 3, Відокремлений структурний підрозділ «Класичний фаховий коледж» – 2, Навчально-науковий інститут права – 1, Навчально-науковий медичний інститут – 1).

Бібліотека враховує виклики сьогодення, повсякчас створюючи безбар'єрне, клієнтоорієнтоване середовище, що сприяє навчанню та викладанню, проведенню досліджень, саморозвитку та творчості, адаптуючи та впроваджуючи онлайн-формат послуг і сервісів, об'єднуючи довкола себе молодь з метою розвитку їхнього культурного та військово-патріотичного виховання. Бібліотека здатна до трансформації і, незважаючи на труднощі та перешкоди, стає осередком незламності та стійкості.

1. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ, ВИЗНАЧЕНИХ ПЛАНОМ НА 2024 РІК

1.1 Оновлення нормативної бази бібліотеки

Протягом року проводилась робота щодо вдосконалення нормативної бази та оновлення посадових інструкцій фахівців бібліотеки, зокрема і позапланово:

- **Положення про електронні видання Сумського державного університету** (у зв'язку з тим, що використання підручників, навчальних посібників з відкритими ліцензіями стає все більш актуальним у світі і вони сприяють розширенню доступу до якісної освіти, важливим завданням для бібліотеки стало залучення університету до відкритого освітнього середовища в контексті поширення електронних видань виданих у нашому видавництві за ліцензіями Creative Commons (CC), а саме CC BY-NC-SA, що передбачає умови поширення та використання твору із некомерційною метою, з обов'язковим посиланням на автора, а похідні твори поширюються на умовах тієї ж ліцензії, що й оригінальний твір. Це ще один крок університету до забезпечення інклюзивної та рівної якісної освіти для всіх та заохочення навчання впродовж всього життя, що відповідає Цілям сталого розвитку);
- **Методична інструкція щодо перевірки робіт на наявність ознак академічного плагіату** (у зв'язку із закриттям компанії Unicheck та укладанням договору про співпрацю з компанією Turnitin щодо використання системи Similarity);
- **Положення про бібліотеку Сумського державного університету** (у зв'язку зі зміною підпорядкування бібліотеки першому проректору).

1.2 Підтримка досліджень, навчання та викладання

Враховуючи важливість інформаційного забезпечення наукової діяльності та підготовки науково-педагогічних кадрів, директором бібліотеки була представлена доповідь на засіданні вченої ради. Рішенням вченої ради було зазначено, що бібліотекою виконується значний обсяг робіт щодо створення високоякісного інформаційного середовища для підтримки навчальної та дослідницької діяльності академічної спільноти, оптимізації видимості та доступності результатів досліджень науковців, забезпечення навчально-консультативної підтримки та інформаційно-технологічного супроводу наукової діяльності.

За активної участі бібліотеки укладено угоду між СумДУ та компанією **ProQuest** щодо розміщення дисертацій до найбільшої у світі повнотекстової бази даних дисертацій та дипломних робіт ProQuest Dissertations & Theses Global (в минулому році відбулася інтеграція цієї бази з Web of Science) з метою зростання видимості та поширення результатів наукових досліджень академічної спільноти університету.

Фахівцями бібліотеки було здійснено вичерпне дослідження питання щодо вільних ліцензій Creative Commons, їхнього використання та поширення в освітній діяльності, що стало основою запланованого видання. Було розроблено та проведено семінар «Ліцензії Creative Commons – важлива складова відкритої освіти і науки» для академічної спільноти. На етапі доопрацювання залишається

процес підготовки видання до публікації в електронному та паперовому форматах.

Розроблено вибірккову дисципліну «Робота з сучасними джерелами інформації», що введена до каталогу вибірккових дисциплін загальної підготовки. Створено робочу програму навчальної дисципліни, здійснено підготовку теоретичних матеріалів і розробку практичних завдань дисципліни та їх розміщення на платформі МІХ.

Проведено роботу щодо **оновлення програмного забезпечення сайту бібліотеки CMS Joomla до версії 4** та перенесення контенту на нову версію сайту. У процесі було виконано об'ємну роботу щодо виявлення і виправлення усіх некоректних внутрішніх посилань у матеріалах сайту (майже 450), оновлення модулів сайту (близько 20 модулів), виправлення шрифтів (розмір та стиль), адаптації зображень для перегляду на різних пристроях тощо. Усі види робіт було здійснено окремо для української та англомовної версій.

Оновлення програмного забезпечення DSpace сайту репозитарію до версії 7.6 – наразі у процесі виконання.

Важливим питанням для університету є **формування повної колекції результатів наукових досліджень університету** через самоархівування до репозитарію. На системній основі проводилася інформаційно-аналітична робота щодо пошуку та виявлення робіт, що були опубліковані у зовнішніх видавництвах.

На системній основі фахівці бібліотеки виконували роботу щодо **ведення профілю університету на порталі ORCID** з використанням інструмента Affiliation Manager (додавання в ручному режимі профілів усіх вчених СумДУ до профілю університету, системний моніторинг на предмет появи нових та актуалізація даних щодо існуючих профілів науковців) з метою оптимізації видимості та доступності результатів досліджень науковців університету.

Бібліотекою була проведена робота як координаторів і відповідальних осіб університету щодо **впорядкування та підтримки профілів СумДУ в базах даних Scopus** (за допомогою інструмента Institutional Profile Wizard) та **Web of Science** (через комунікацію з фахівцем з інформаційно-аналітичних ресурсів та навчання компанії Clarivate) задля забезпечення якісного моніторингу результатів наукової діяльності університету за показниками публікаційної активності. Щопівроку (липень, грудень) надавали звітну документацію у встановлені терміни Державній науково-технічній бібліотеці України як координатору від Міністерства освіти і науки України.

З метою створення якісного освітнього середовища та посилення взаємодії з кафедрами:

– було організовано та **проведено захід “Дні бібліотеки” для академічної спільноти кожного факультету / інституту**, на якому були висвітлені питання: інформаційне забезпечення навчального процесу відповідно до Методики визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр СумДУ; аналіз книгозабезпеченості дисциплін інституту / факультету; пошук різнопланових джерел інформації для задоволення навчальних потреб здобувачів через замовлення літератури у видавництвах / книготоргівельних організаціях,

співпрацю з видавництвом СумДУ, книгообмін з бібліотеками інших закладів вищої освіти, використання відкритих освітніх ресурсів;

– щорічно на адресу електронної пошти завідувачів кафедр, гарантів предметними бібліотекарями здійснювалося **персоналізоване інформування** у формі дайджесту **про наявні та актуальні пропозиції видавництв для закупівлі**, раз на 2 місяці – інформування **про нові надходження** навчальної літератури (із зазначенням дисципліни) **до бібліотеки**;

– **проведено аналіз інформаційного забезпечення освітніх програм у співпраці з гарантами** згідно з графіком акредитації на 2024-2025 рр. на відповідність критеріям оцінювання Національним агентством забезпечення якості вищої освіти. Зокрема було проаналізовано 454 дисципліни на наявність забезпеченості сучасною навчальною літературою;

– на системній основі здійснювалася **актуалізація** переліку назв основних дисциплін у відповідному модулі е-каталогу на відповідність назв у переліку **компонентів освітніх програм** відповідно до інформації, наданої навчальним відділом університету (актуалізовано 1552 дисципліни).

У зв'язку з незначною тривалістю ознайомчої лекції «Основи інформаційної культури» (30 хвилин), **бібліотека організувала зустрічі-екскурсії для здобувачів першого курсу всіх факультетів / інститутів** з метою популяризації послуг, фондів, ресурсів, просторів бібліотеки. Фахівці бібліотеки доєднались у месенджері до групи старших кураторів задля оперативного та ефективного інформування; взяли участь у семінарах для старших кураторів, на яких ознайомили з ресурсами та сервісами бібліотеки, що дають можливість студентам навчатись, займатись дослідницькою, науковою діяльністю та організувати дозвілля.

Предметні бібліотекарі систематично здійснювали комунікацію з академічною спільнотою щодо актуалізації та наповнення контентом сайту Лібгайди відповідно до отриманих рекомендацій від представників інститутів / факультетів. Додано на сайт близько 700 матеріалів. З метою популяризації сайту створено три відеогайди «Лібгайди: усі знання в одному місці» для спільноти Навчально-наукового медичного інституту, факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, факультету технічних систем та енергоефективних технологій.

У межах діяльності щодо оновлення та збереження фондів здійснювалася робота з перевірки і повернення фондів Центральної бібліотеки, що були передані у тимчасове користування бібліотеці Шосткинського інституту.

1.3 Сприяння розвитку сучасних компетентностей

У час стрімкого розвитку інформаційних технологій місією бібліотеки є не тільки інформаційне забезпечення освітньої та наукової сфер університету, а і **розширення сфери її діяльності та заглиблення у глобальні процеси розвитку людського капіталу університету**. Виходячи з цього, академічній спільноті надавали **консультації та проводили навчальні вебінари** з питань:

– актуалізації профілю СумДУ в ORCID та профілів вчених в Scopus, Web of Science, Google Scholar, ORCID, ResearchGate;

- академічного письма;
- оформлення цитувань та посилань в наукових текстах;
- використання генераторів посилань та бібліографічних менеджерів;
- роботи з наукометричними, повнотекстовими та тематичними базами даних, зовнішніми та внутрішніми інформаційними ресурсами й сервісами;
- розміщення робіт до репозитарію СумДУ;
- присвоєння класифікаційних індексів УДК/JEL-класифікації для статей, монографій, дисертацій.

Статистична інформація подана у розділі V Навчально-консультативна діяльність.

Для забезпечення інформаційно-технологічного супроводу освітньої і наукової діяльності в частині перевірки робіт на наявність ознак академічного плагіату було **подовжено договір з компанією Plagiat.pl на використання ліцензійної системи StrikePlagiarism.com та вперше укладено договір з компанією Turnitin на використання ліцензійної системи Similarity у зв'язку із закриттям компанії Unicheck.** Проведено вебінар «Технічна перевірка робіт системою Turnitin Similarity на наявність ознак академічного плагіату» з метою детального ознайомлення академічної спільноти із функціональними можливостями нової системи Turnitin Similarity.

1.4 Розбудова клієнтоорієнтованої сервісної моделі

Було здійснено адаптацію автоматизованої бібліотечної інформаційної системи «УФД/Бібліотека» в частині покращення функціоналу та відтворення контенту сайту е-каталогу. Враховуючи, що пошук навчальної літератури забезпечує сайт Лібгайди й модуль «Дисципліни» у е-каталозі, та відповідно до рекомендацій та побажань користувачів щодо швидкого та оперативного пошуку художньої літератури, книг з історії, психології, саморозвитку, біографії відомих особистостей, було створено відповідні класифікатори на головній сторінці е-каталогу бібліотеки.

У співпраці з Центром комп'ютерних технологій та Центром телекомунікаційних технологій та комп'ютерного забезпечення було здійснено перенесення сайту репозитарію, сайту бібліотеки, сайту Лібгайди до хмарної інфраструктури.

Фахівцями бібліотеки створено новий відеогайд [«Як шукати літературу за дисципліною»](#), який розміщено на каналі бібліотеки у YouTube та на сайті бібліотеки у розділі [«Відеогайди»](#), в якому систематизовано за темами навчальні відеоматеріали власної генерації.

1.5 Сприяння культурному та військово-патріотичному вихованню молоді

З метою національно-патріотичного виховання молоді продовжено проєкт **«З Україною в серці»**, зокрема:

- було організовано лекцію “Українська державність” сумського краєзнавця, екскурсовода, автора проєкту «Сумигард» і співавтора історичного подкасту в YouTube «Комік+історик»;

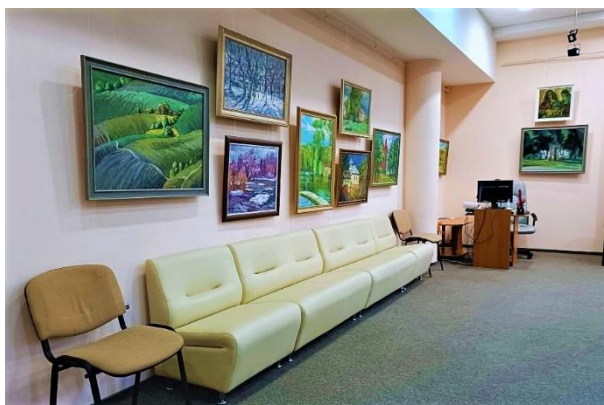
- було організовано краєзнавчу екскурсію палацом Параскеви Штерич, проведену відомим сумським екскурсоводом Олександром Кисельовим, до якої доєдналися і мешканці міста;
- у межах проєкту PROмова створено 12 навчально-пізнавальних матеріалів, розміщених на каналі бібліотеки у YouTube (кількість переглядів склала –1052), та у соціальних мережах. Їхню значимість відзначило популярне черкаське інтернет-видання [TELEGRAF](#);
- було проведено до Міжнародного дня рідної мови інтелектуальний мовний батл «Пригости мене розмовою, українською мовою» між факультетами / інститутами СумДУ та турнір знавців рідної мови;
- до 210-ї річниці від дня народження видатного українського письменника Тараса Шевченка організовано флешмоб читання віршів «Тарасу Шевченку – 210 років» та літературний брифінг «Українська еміграція і Тарас Шевченко» за участю історика, краєзнавця, кандидата історичних наук Валерія Власенка. Також студенти СумДУ взяли участь у Всеукраїнському інтелектуальному турнірі «Всесвіт Шевченка: українська ідентичність у часі та просторі», організованого спільно з Харківським обласним відділенням Української бібліотечної асоціації, до якого доєдналися близько 200 студентів з різних закладів вищої освіти;
- було проведено краєзнавчий квест «Відома і невідома Сумщина» та онлайн-квіз «Козацькому роду нема переводу» для абітурієнтів.

1.6 Покращення фізичних та віртуальних бібліотечних просторів

У зв'язку з реалізацією університетом проєкту «Вища освіта України», метою якого є реконструкція навчальних об'єктів для підвищення їх енергоефективності та комфорту учасників освітнього процесу:

- було здійснено тимчасове переміщення структурних підрозділів центральної бібліотеки до приміщення Конгрес-центру. Для користувачів створені комфортні умови та простори (читальний зал – 417,3 м², літературна вітальня – 73,6 м²);
- була актуалізована інформація у різних розділах на сайті бібліотеки.

Керівником галереї мистецтв «Академічна», кандидатом мистецтвознавства Сергієм Побожієм було передано бібліотеці мистецьку колекцію у кількості 101 картини, до якої входять твори живопису і графіки митців з України, Польщі, Хорватії та Швейцарії. Їх розміщено в інтер'єрі всіх приміщень бібліотеки. Бібліотекою заплановано створити екскурсійний тур з елементами знайомства з картинами.

У читальному залі у Конгрес-центрі у межах ініціативи «Університет дружній до сім'ї» було облаштовано дитячий простір «Острів супергероїв» та діє «Студентський лелека» від Центру підтримки сім'ї. У співпраці з соціальним педагогом проводилися заходи для дітей академічної спільноти.

Впроваджено технічне рішення через інструмент «Зв'язатись з нами» на сайті бібліотеки замість Livechat для зворотного зв'язку з користувачами з метою надання швидкого процесу консультування та налагодження ефективної комунікації.

У межах проєкту **«Бібліотека за безбар'єрність»** адаптовано сайт бібліотеки – до системи керування контентом Joomla встановлено плагін доступності, опції якого дозволяють пристосовувати контент для людей з порушеннями зору, слуху, мовлення, світлочутливості.

Фахівці бібліотеки наразі здійснюють пошук застосунку із застосуванням технологій штучного інтелекту для онлайн-консультування.

1.7 Навчання та розвиток персоналу бібліотеки

Протягом року фахівці бібліотеки вивчали досвід закордонних бібліотек. **За активну участь у Секції університетських бібліотек Української бібліотечної асоціації директор бібліотеки стала учасником Литовсько-українського міжнародного бібліотечного форуму «Роль бібліотек у зміцненні демократичного суспільства».** У межах форуму було підписано тристоронню угоду про співпрацю між Українською бібліотечною асоціацією та Асоціаціями бібліотек Литви, учасники ділилися кращими практиками для впровадження досвіду колег та вдосконалення бібліотек як соціального осередку, обговорювали питання бібліотечного менеджменту, медіаінформаційної грамотності, збереження та оновлення культурної спадщини, залучення громади, доступності послуг та емоційної стійкості у бібліотеках Вільнюса, Паневежиса та Купішкіса. Під час форуму директор бібліотеки взяла **участь у панельній дискусії «Бібліотека як соціальна інституція»**, на якій розповіла про досвід бібліотеки університету.

У межах діяльності Методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти Харківської зони, до складу якого входить бібліотека СумДУ, ключовим питанням робочих онлайн-зустрічей є обговорення ідей та інновацій, що наразі варто втілювати в бібліотеках України. Під час зустрічей вивчали досвід та кращі практики, отримані під час відвідин бібліотекарями України Національної бібліотеки Франції, бібліотеки Кембриджського університету, Бодліанської бібліотеки (бібліотека Оксфордського університету), Британської бібліотеки.

Фахівці бібліотеки підвищували власний рівень професійного розвитку, удосконалювали набуті компетентності, відстежуючи сучасні тенденції у галузі цифрових навичок, зокрема штучного інтелекту, опановували нові навички, пов'язані з реалізацією сучасних трендів освіти і науки. Брали участь у майстер-класах, вебінарах, воркшопах та тренінгах із таких актуальних питань: грантовий менеджмент, застосування штучного інтелекту в бібліотечній діяльності, робота з даними досліджень, цифрова трансформація освіти, авторське право та інтелектуальна власність, ліцензії Creative Commons, відкрита наука та відкритий доступ, відкриті освітні ресурси, робота з міжнародними базами даних, цифрова грамотність та інформаційна безпека, академічна доброчесність тощо.

1.8. Госпрозрахункова діяльність

Здійснювалася комунікація з 5-ма місцевими підприємствами та організаціями щодо надання інформаційно-бібліотечного обслуговування. **Досягнуто домовленостей про співпрацю на умовах укладеного договору зі спільнотою Комунального закладу «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».**

2. ДИНАМІКА ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ СумДУ

Загальний фонд бібліотеки СумДУ, що складається з патентів (52%), друкованих (41%) та електронних видань (7%), зменшився на 2%, порівняно з 2023 р. (у 2023 р. < на 0,8% порівняно з 2022 р., у 2022 та 2021 рр. майже не змінився у порівнянні з попередніми), за рахунок списання літератури і склав близько **3 млн. документів**. **Кількість повнотекстових електронних видань** збільшилася на 5,3% (у 2023 р. > на 5%, у 2022 р. > на 5,4%, у 2021 р. > на 7,5%) і **становить 209,3 тис. документів** (рисунок 2.1).

Рисунок 2.1 – Структура фондів бібліотеки СумДУ
(тис. примірників)

За кількістю назв бібліотечний фонд збільшився у 2024 р. на 0,3% порівняно з 2023 р. (у 2023 > на 1%, у 2022 р. < на 0,1% у зв'язку з неможливістю придбання літератури у зовнішніх видавництвах через обмеження відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 9 червня 2021 р. № 590, у 2021 р. > на 2,3%) і **становить 437,2 тис.** Станом на кінець 2024 р. у структурі бібліотечного фонду (за назвами) 52% документів мають електронну версію, 14,4% є повнотекстовими електронними документами, що не дублюються паперовою версією (рисунок 2.2). Більшу частину закупівель становили навчальні видання.

Рисунок 2.2 – Структура фондів бібліотеки СумДУ (тис. назв)

У 2024 р. було списано близько 74 тис. примірників зношених та застарілих видань бібліотеки базового закладу вищої освіти та близько 4 тис. примірників відокремлених структурних підрозділів бібліотеки (6% від загального фонду, у 2023 – 3%, у 2022 р. – 1,1%, у 2021 р. – 1,4%). Значну частину цих видань становила російськомовна література, що була списана згідно з Рекомендаціями Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України.

Основними джерелами комплектування фонду традиційно були видавництва та книготорговельні організації України, видавництво СумДУ, благодійники та документообмін, зокрема налагоджено співпрацю щодо книгообміну з бібліотеками Альянсу українських університетів, з Вінницьким національним технічним університетом, з Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого, Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського, отримано видання від Київського міського об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта», придбано художню літературу, літературу із саморозвитку у видавництві «Ранок» в межах акційної пропозиції видавництва – 50% від загальної вартості обраної літератури.

Надходження до фондів у 2024 р. становило близько 1 тис. назв і близько 1,6 тис. примірників документів (у 2023 р. – 1 тис. назв і понад 2,1 тис. примірників, у 2022 р. – 0,9 тис. назв і близько 2 тис. примірників, у 2021 р. – 4,1 тис. назв і 6,7 тис. примірників).

3. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

У 2024 р. бібліотека продовжувала розвивати власні ресурси, а саме: сайт бібліотеки, е-каталог, репозитарій, сайт Лібгайди.

Власні ресурси поповнилися на 11 тис. електронних видань (у 2023 р. – на 9,8 тис., у 2022 р. – на 10 тис., у 2021 р. – на 13,5 тис.):

- е-каталог – 7,2 тис. повнотекстових видань (всього – 111 тис. видань);
- репозитарій – 3,8 тис. видань (зокрема 1 684 кваліфікаційних робіт).

Динаміка надходження повнотекстових видань до е-каталогу бібліотеки та репозитарію представлена на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 Динаміка надходження повнотекстових електронних видань до репозитарію та е-каталогу

Вдруге проведено **детальний аналіз забезпеченості основною навчальною літературою усіх дисциплін**, що викладалися у звітному році, відповідно до показника «Кількість найменувань основної літератури за навчальними дисциплінами», згідно з «**Методикою визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр Сумського державного університету**» (18 версія) (проаналізовано 1 552 дисципліни).

З метою підвищення якості інформаційного забезпечення навчальних дисциплін **третій рік поспіль бібліотека здійснює пошук навчальних видань з відкритими ліцензіями на кшталт Creative Commons і розміщує їх до е-каталогу**. У поточному році було розміщено 1 180 видань (у 2023 р. – 1 383, у 2022 р. – 1 431). На системній основі відбувається інформування кафедр про розміщені видання. На рисунку 3.5 показано кількість найменувань видань, розміщених до е-каталогу та запропонованих кафедрам, у розрізі факультетів / інститутів.

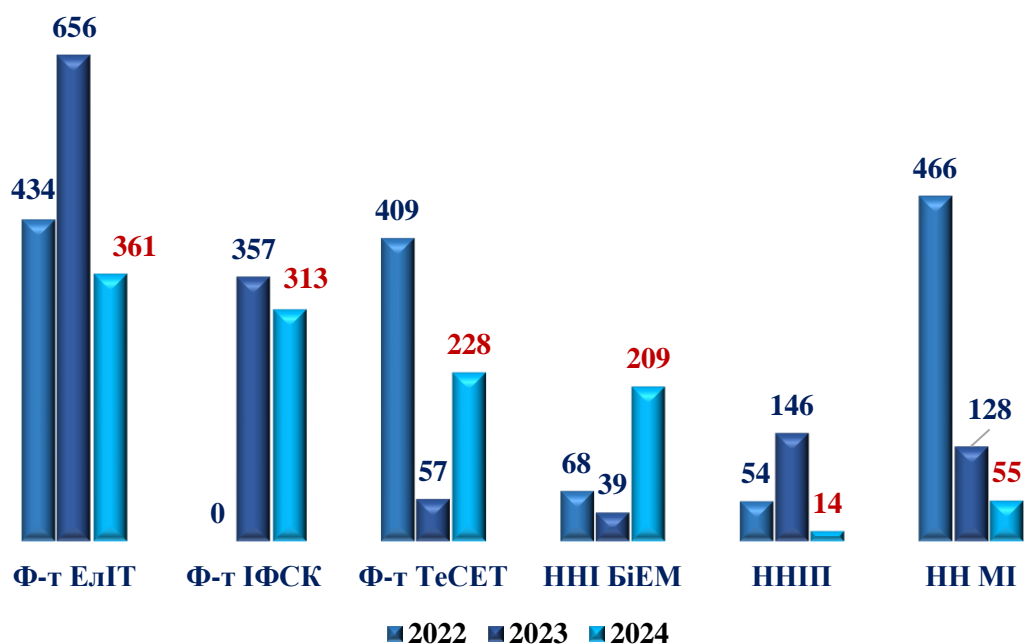

Рисунок. 3.5 – Кількість найменувань видань з відкритими ліцензіями, розміщених до е-каталогу та запропонованих кафедрам

Для зручності та ефективності пошуку навчальної літератури, відповідно до рекомендацій кафедр проводиться робота щодо **актуалізації в е-каталозі модулю «Дисципліни»**, який зокрема інтегрований з модулем «Робочі програми». Це сприяє швидкому формуванню списку основної і додаткової літератури в силабусах.

Співробітники бібліотеки активно долучалися до зустрічей з експертами Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти під час проведення акредитаційних експертиз. У поточному році взяли участь у зустрічах щодо проведення акредитаційної експертизи 14 освітніх програм.

Упродовж звітного року співробітниками бібліотеки здійснювалися пошук, організація та адміністрування доступу до авторитетних міжнародних інформаційних ресурсів: наукометричних та повнотекстових баз даних, освітніх платформ та програм, а також сервісних ресурсів – перевірка текстів на унікальність та орфографію, формування бібліографії до списків використаних джерел.

За сприяння Міністерства освіти і науки України та європейської спільноти, завдяки активності бібліотеки, Організаційно-методичного центру технологій електронного навчання СумДУ, Центру комп'ютерних технологій СумДУ, факультету іноземної філології та соціальних комунікацій та Навчально-наукового медичного інституту у 2024 році академічна спільнота університету мала доступ до **44 ресурсів** (у 2023 р. – 36, у 2022 р. – 30, у 2021 р. – 26), а саме: **Scopus, Web of Science, SciVal, ScienceDirect, Springer Nature, Cambridge University Press, Oxford University Publishing, Association for Computing Machinery, ASTM Compass, IOPscience, EBSCO (EBSCOhost Databases and eBooks та DynaMed), Elsevier Health (ClinicalKey, Complete Anatomy, Osmosis), Thieme (MedOne Neurosurgery, MedOne Plastic Surgery, MedOne**

Otolaryngology, MedOne Ophthalmology, MedOne ComSci, MedOne Education (textbooks), Thieme medical journals), UpToDate, BMJ Publishing Group Ltd (BMJ Best Practice, BMJ Learning), Corpus of Contemporary American English (COCA), AMBOSS, Grammarly, STATA, Coursera, UdeMy, Physioplus, American Society of Hematology, Labster, Ukraine Global Faculty, Google Cloud Skills Boost, Codefinity, SAP University Alliances.

Було продовжено доступ до міжбібліотечного абонементу **RapidILL**, завдяки якому користувачі мали можливість отримати доступ зі своїх віддалених місць до матеріалів понад 500 провідних бібліотек світу.

Через платформу **Research4Life** спільнота університету мала доступ до видань таких потужних видавництв, як Royal Society of Chemistry, Nature, Wiley, Elsevier, Wolters Kluwer, Taylor & Francis, IOP, SAGE, Emerald, BioOne, IOS Press.

Здійснювалося технічне адміністрування сервісів для перевірки академічних текстів на виявлення текстових запозичень **StrikePlagiarism, Unicheck** та **Turnitin Similarity**.

Завдяки членству університету в Міжнародній Асоціації Університетів (IAU) надавався доступ до міжнародного наукового рецензованого журналу **Higher Education Policy (HEP)** видавництва Springer Nature.

Фахівцями бібліотеки були підготовлені та розміщені на сайті бібліотеки, сторінках у соцмережах огляди та рекомендації щодо використання інформаційних ресурсів. Інформація про доступ до ресурсів надсилалася академічній спільноті через електронний особистий кабінет СумДУ та дайджести.

4. ДИНАМІКА ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ ТА РЕСУРСІВ

Кількість користувачів бібліотеки становила у 2024 р. близько **252 тис.**, що на 30% менше показника 2023 р. (у 2023 р. – 357 тис., у 2022 р. – 308 тис., у 2021 р. – 289 тис.). На зниження показника вплинуло зниження кількості віддалених користувачів на 31%, яка на кінець звітного року становила 235,7 тис. за даними Google Analytics (у 2023 р. – 341,1 тис., у 2022 р. – 293,5 тис., у 2021 р. – 275 тис.) (рисунок 4.1).

За єдиним обліком (zareestrovani v biblioteci) кількість користувачів майже не змінилася у порівнянні з попереднім роком і становила 16,2 тис. осіб (у 2023 р. – 16,2 тис., у 2022 р. – 14,4 тис., у 2021 р. – 14,2 тис.) (рисунок 4.2).

Спостерігається зменшення кількості відвідувань вебресурсів на 25% у порівнянні з 2023 р., яка становила 457,5 тис. за даними Google Analytics (у 2023 р. – 612,9 тис., у 2022 р. – 588,8 тис., у 2021 р. – 627,3 тис.) (рисунок 4.1). На зниження показників кількості віддалених користувачів і відвідувань вплинула низка чинників, зокрема введення аварійних і планових відключень електроенергії, під час яких сайти бібліотеки не працювали. Тільки в середині року сайт бібліотеки, сайт Лібгайди та сайт репозитарію було перенесено до хмарної інфраструктури з метою забезпечення цілодобового функціонування. Крім того, у березні відбулося оновлення алгоритму індексації сайтів Google, що суттєво вплинуло на статистичні показники Google Analytics.

Кількість відвідувань бібліотеки користувачами офлайн становила 20 тис., що на 40% менше у порівнянні з 2023 р., у зв'язку із погіршенням безпекової ситуації у місті (у 2023 р. – 33,2 тис., у 2022 р. – 25,7 тис., у 2021 р. – 60,5 тис.) (рисунок 4.2).

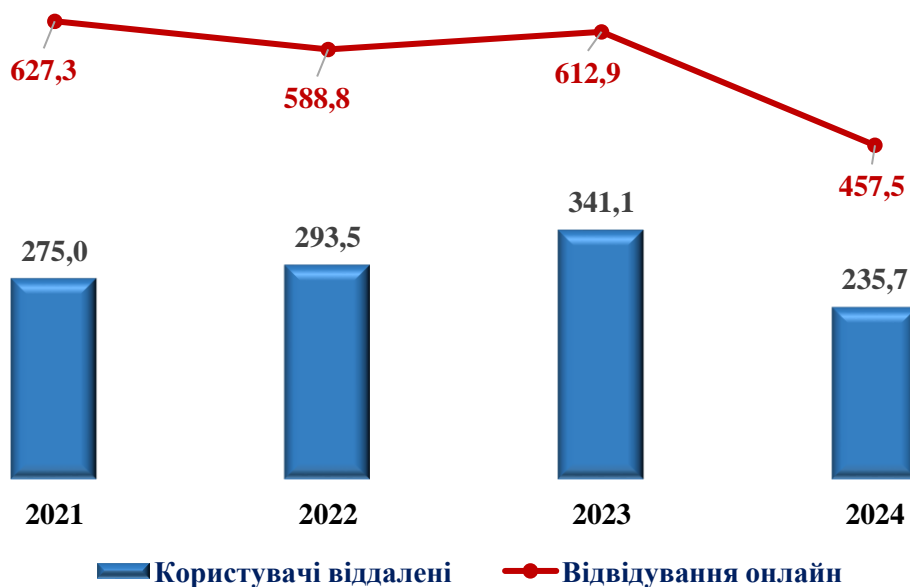

Рисунок 4.1 Динаміка кількості користувачів та відвідувань бібліотеки (онлайн) (тис.)

Рисунок 4.2 Динаміка кількості користувачів та відвідувань бібліотеки (офлайн) (тис.)

Кількість віддалених користувачів і відвідувань по кожному вебресурсу бібліотеки за даними Google Analytics представлено на рисунках 4.3 та 4.4.

У 2024 р. кількість користувачів зменшилася на 51%, відвідування **сайту бібліотеки** – на 47% у порівнянні з попереднім (у 2023 р. > на 4,6% і на 9% відповідно, у 2022 р. > на 24,4% і на 10%, у 2021 р. > на 52,0% і на 41%).

Кількість користувачів **е-каталогу**, як і кількість відвідувань, зменшилася на 22% у порівнянні з 2023 р. (у 2023 р. > на 15% і на 16% відповідно, у 2022 р. < на 3,5% і на 5%, у 2021 р. > на 57% і на 68%).

Кількість користувачів **репозитарію** у звітному році зменшилася на 24% та кількість відвідувань – на 25% (у 2023 р. > на 17,6% і на 0,5% відповідно, у 2022 р. < на 1% і на 16%, у 2021 р. > на 1% і на 12%).

Кількість користувачів **сайту Лібгайди** у 2024 р. збільшилася на 44%, а кількість відвідувань – на 18% у порівнянні з минулим роком. Сайт Лібгайди почав функціонувати з 2023 р.

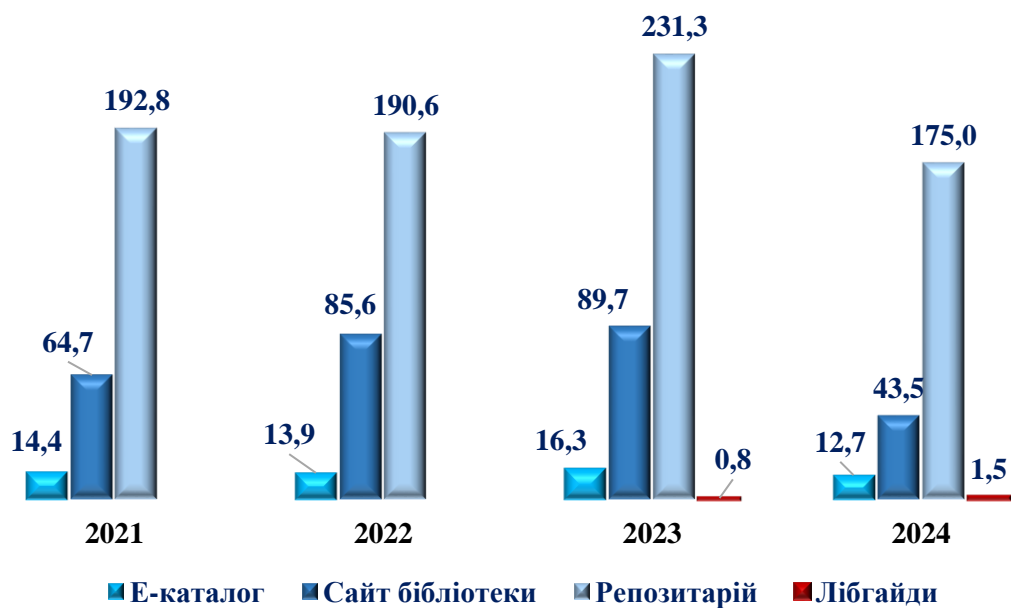

Рисунок 4.3 Динаміка кількості користувачів вебресурсів бібліотеки (тис.)

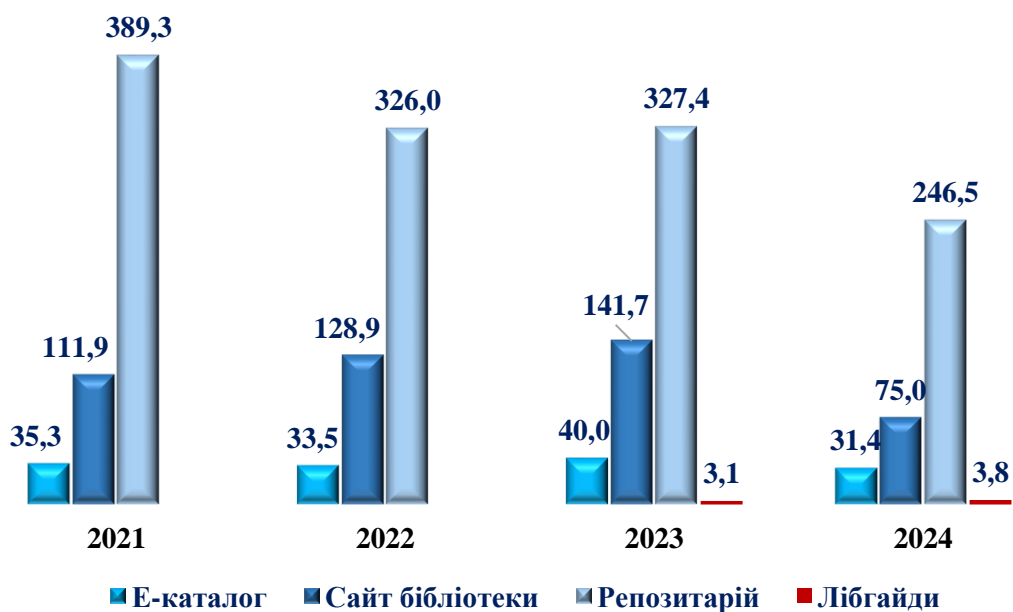

Рисунок 4.4 Динаміка кількості відвідувань /сесій вебресурсів бібліотеки (тис.)

5. НАВЧАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Упродовж року здійснювали роботу в частині навчально-консультаційної підтримки здобувачів, педагогічних, наукових та науково-педагогічних працівників. Всього було **проведено 29 навчальних заходів (вебінарів, лекцій, практичних занять) для 1 443 осіб; надано 654 консультації.**

Зокрема:

– традиційно на початку року було проведено онлайн-лекцію «Основи інформаційної культури» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр першого року навчання за всіма освітніми програмами (6 аудиторних годин для 799 студентів), під час якої ознайомили із основними складовими інформаційної культури та академічної доброчесності, інформаційним забезпеченням бібліотеки, доступом до відкритих електронних ресурсів, алгоритмом пошуку в електронному каталозі, репозитарії СумДУ та ресурсом бібліотеки Лібгайди. Лекція покликана навчити орієнтуватись у потоці інформації, критично її оцінювати, обробляти й ефективно використовувати у навчальному процесі;

– Центром розвитку кадрового потенціалу СумДУ тричі впродовж року була організована програма підвищення кваліфікації «Організація наукової роботи у навчальному закладі» для науковців нашого університету та закладів вищої освіти України. Однією з тем програми є лекція «Пошук наукової інформації. Сучасні інформаційні бази даних», яку проводила бібліотека. У порівнянні з минулим роком лекція була доповнена інформацією про нові ресурси та сервіси на основі генеративного штучного інтелекту, які будуть корисними для пошуку наукових джерел;

– за ініціативи бібліотеки проведено навчальний вебінар для академічної спільноти щодо написання та оформлення кваліфікаційних робіт, під час якого було надано рекомендації щодо коректного оформлення цитат, бібліографічних посилань та списку літератури, ознайомлено з онлайн-сервісами та інструментами для оформлення бібліографії та порядком перевірки наукових робіт на наявність текстових запозичень; за запитом від викладачів факультетів / інститутів (факультет технічних систем та енергоефективних технологій – 2, факультет електроніки та інформаційних технологій – 1, Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту – 1) були проведені окремі навчальні вебінари з цих питань для здобувачів освітнього рівня “бакалавр”.

Як офіційний хаб Національного проєкту освітньої онлайн-платформи «Дія. Освіта» Міністерства цифрової трансформації України бібліотека продовжувала навчати цифровій грамотності студентів та школярів у межах проєкту «Цифрова освіта». Зокрема, на сторінках у соцмережах були підготовлені інформаційні відеоматеріали в межах постійних рубрик #newdigitalпрофесії, #newdigitalсленг та #цифрові_лайфхаки.

З метою розширення тематичної спрямованості вебінарів було проведено опитування серед академічної спільноти. Відповідно до пропозицій здійснюється підготовка та проведення вебінарів із запропонованої тематики.

6. ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Бібліотекою проводилося інформаційно-бібліографічне обслуговування. Кількість **абонентів інформування** в 2024 р. становила **1 795** (у 2023 р. – 1 703, у 2022 р. – 1 441, у 2021 р. – 1 200). Було здійснено **персоніфіковане інформування** науковців університету за **31 напрямком** (у 2023 р. – 29 напрямків, у 2022 р. – 34 напрямки, у 2021 р. – 36 напрямків). Інформування здійснювалось на актуальні e-mail адреси користувачів.

У 2024 р. було **сформовано 328 дайджестів** (у 2023 р. – 298, у 2022 р. – 165, у 2021 р. – 224) та **127 списків літератури** (у 2023 р. – 81, у 2022 р. – 11, у 2021 р. – 30), **підбрано 28 417 джерел** (у 2023 р. – 21 827, у 2022 р. – 3 485, у 2021 р. – 7 955) на основі пошуку у власних, тестових та передплачених ресурсах бібліотеки, джерелах відкритого доступу. **Здійснено 440 розсилок** (у 2023 р. – 375, у 2022 р. – 176, у 2021 р. – 280), що з урахуванням кількості абонентів становило **131 156 інформуваль** (у 2023 р. – 116 858, у 2022 р. – 80 047, у 2021 р. – більше 80 тис. інформуваль) (таблиця 6.1).

Таблиця 6.1 – Тематика інформування

	Тема	Кількість випусків	Кількість абонентів	Кількість розсилок
Дайджести				
1.	Науковий дайджест	6	1 795	10770
2.	Освітній дайджест	40	1 777	64564
3.	Дайджест з екології	9	282	2538
4.	Дайджест з інженерії	9	282	2538
5.	Дайджест з електроніки та фізики	9	324	2916
6.	Дайджест з хімії та хімічної інженерії	9	282	2538
7.	Дайджест з енергетики	9	324	2916
8.	ІТ-дайджест	9	324	2916
9.	Дайджест з кібернетики та Data Science	9	324	2916
10.	Медіадайджест	9	210	1 890
11.	Соціодайджест	9	210	1 890
12.	Фінансовий дайджест	10	503	4439
13.	Дайджест «Бізнес і підприємництво»	10	503	4439
14.	Правовий дайджест	10	184	1 714
15.	Дайджест «Інтелектуальна власність»	10	184	1714

16.	Дайджест з історії та археології	10	184	1 714
17.	Дайджест «Біохімія. Фармакологія»	10	15	150
18.	Дайджест «Нейрохірургія. Неврологія»	10	8	80
19.	Дайджест «Акушерство. Гінекологія»	10	10	100
20.	Дайджест «Внутрішня медицина»	6	15	90
21.	Дайджест «Громадське здоров'я»	10	14	140
22.	Дайджест «Екстрена медицина»	10	7	70
23.	Дайджест «Інфекційні хвороби»	10	5	50
24.	Дайджест «Морфологія. Патологічна анатомія»	10	23	230
25.	Дайджест «Сімейна медицина»	6	9	54
26.	Дайджест «Стоматологія»	10	12	120
27.	Дайджест «Фізична реабілітація»	10	11	110
28.	Дайджест «Педіатрія»	10	15	150
29.	Дайджест «Фізичне виховання і спорт»	10	11	110
30.	Дайджест «Фізіологія. Патофізіологія»	6	8	48
31.	Дайджест «Внутрішня та сімейна медицина»	4	24	96
32.	Дайджест «Нові надходження»	18	80	176
33.	Дайджест «Пропозиції видавництва»	1	74	122
		328	1 795	114298
Бібліографічні списки				
34.	Список «Сучасна наука та вища освіта»	11	1526	16749
35.	Список «СумДУ в медіа»	1	-	-
36.	Список «Нові надходження літератури»	6	-	-
37.	Інформаційний бюлетень про поточні нормативно-правові акти, включені до Єдиного державного реєстру	109	1	109
		127	1526	16858
	Всього	455	1795	131156

Продовжувалася системна робота з актуалізації розділу на сайті бібліотеки «Статті СумДУ у Scopus / WoS», що містить перелік публікацій науковців СумДУ в наукометричних базах у розрізі факультетів / інститутів та здійснювалося щоквартальне інформування спільноти університету.

Сформовано інформаційний список «СумДУ в медіа», що містить 411 матеріалів (у 2023 р. – 335, у 2022 р. – 335, у 2021 р. – 169) про університет з друкованих та електронних джерел: освітній та науковий напрямки діяльності, відзнаки, культуру та спорт.

За користувацьким запитом відредаговано 1 060 бібліографічних описів у 20 списках використаних джерел до дисертаційних та кваліфікаційних робіт (у 2023 р. – 151 у 10, у 2022 р. – 220 у 6, у 2021 р. – 1 119 у 14 відповідно) з урахуванням вимог Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та відповідно до міжнародних стилів цитування та посилання – APA, Vancouver, вперше Harvard.

Здійснено підбір 769 наукових джерел за 19 темами на запит науковців університету (у 2023 р. – 606 за 22, у 2022 р. – 223 за 7, у 2021 р. – 2 665 за 34 відповідно).

Було **визначено індекси УДК** (Універсальна десяткова класифікація) для **220 публікацій за запитом** спільноти університету (у 2023 р. – 223, у 2022 р. – 200, у 2021 р. – 270).

На умовах укладеного договору здійснювалося бібліотечно-інформаційне обслуговування спільноти Комунального закладу «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти». Протягом року щомісячно відбувалося інформування відповідно до 5 тематичних запитів, підбрано 1 012 джерел (у 2023 р. – 5 запитів – 870 джерел, у 2022 р. – не здійснювалося, у 2021 р. – 23 запити – 2 413 джерел (здійснювалося обслуговування трьох підприємств

м. Суми: Акціонерне товариство «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут атомного та енергетичного насособудування», Акціонерне товариство «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання – Інжиніринг», Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»)).

7. УДОСКОНАЛЕННЯ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ ТА ПОСЛУГ

Протягом року вдосконалювали [сайт бібліотеки](#) і [сайт Лібгайди](#) в частині покращення функціоналу, оновлення контенту, зокрема:

- додано та відредаговано близько 1400 новин, анонсів і тематичних матеріалів українською та англійською мовами на сайтах;
- з метою візуального представлення просторів та матеріально-технічного забезпечення було створено та розміщено в YouTube та на сайті бібліотеки відео про центральну бібліотеку та бібліотеку Навчально-наукового медичного інституту; відео про філію бібліотеки – на етапі підготовки;
- для швидкого пошуку художньої літератури, літератури із саморозвитку на головній сторінці сайту бібліотеки було додано новий модуль «Нові надходження»;
- для покращення доступності сприйняття інформації користувачами відредаговано інформаційні сторінки розділу «Сервіси та послуги»;
- актуалізовано інформацію щодо сервісів перевірки академічних текстів на виявлення текстових запозичень – замість сервісу Unicheck додано Turnitin Similarity;
- запроваджено можливість кольорового друку документів у межах надання додаткових послуг бібліотеки.

Про високий рівень організації й надання бібліотекою онлайн-сервісів та послуг свідчить стаття дослідників Антонія Ржеуського (Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв) і Наталії Кунанець (Національний університет «Львівська політехніка») у науковому журналі «Бібліотечний вісник», в якій вони проаналізували дистанційні послуги наукових бібліотек класичних університетів України в умовах карантину й воєнного стану та дійшли висновку, що бібліотека Сумського державного університету є лідером із надання найбільшого переліку дистанційних послуг. (Ржеуський А., Кунанець Н. Дистанційні послуги наукових бібліотек класичних університетів України в умовах карантину та воєнного стану. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 2. С. 18-27. doi: <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.018> (дата звернення: 28.11.2024)).

8. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Упродовж звітного року було проведено **88 культурно-просвітницьких та національно-патріотичних заходів** (у 2023 – 177, у 2022 – 70, у 2021 – 150) для **1 552 користувачів** (у 2023 р. – 3 392, у 2022 р. – 1 205, у 2021 р. – 2 943), що на 50% та 54% менше відповідно, ніж показники минулого року, що пов'язано із погіршенням безпекової ситуації в місті (рисунок 8.1).

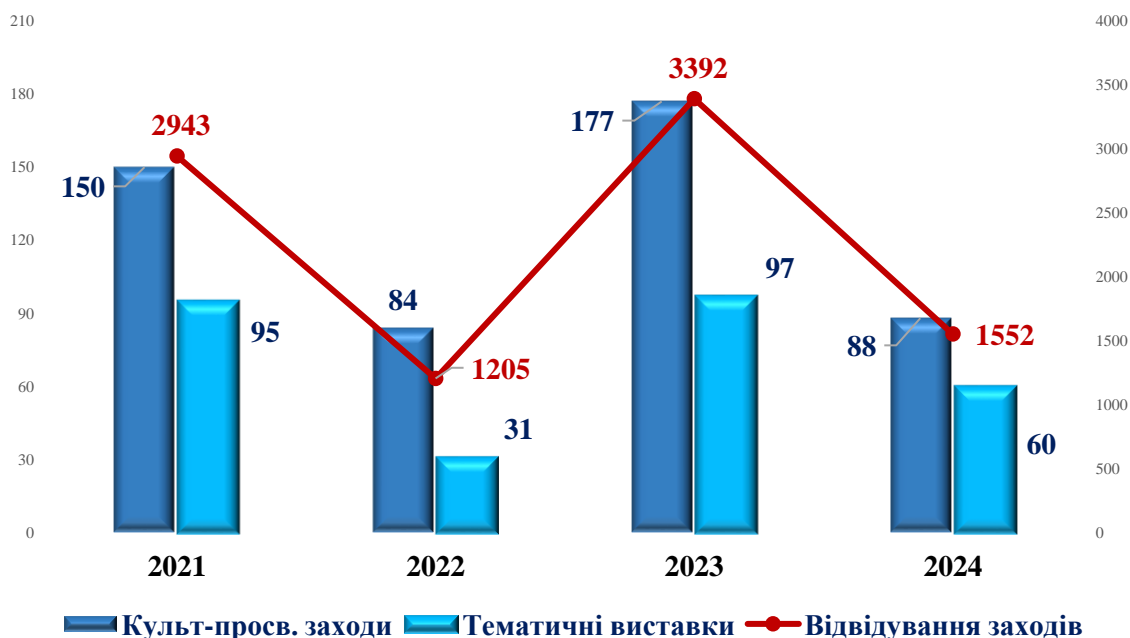

Рисунок 8.1 – Кількість культурно-просвітницьких заходів та динаміка їх відвідувань

Серед них було проведено **56 екскурсій бібліотекою та музеями університету** (у 2023 р. – 117, у 2022 р. – 56, у 2021 р. – 33).

Профорієнтаційного спрямування було організовано і проведено 32 заходи для 473 школярів міста (у 2023 р. – 128 для 2 365, у 2022 р. – 20 для 442, у 2021 р. – 41 для 900), зокрема й спільно з Департаментом доуніверситетської освіти та профорієнтаційної роботи. Серед заходів:

– бібліотека взяла участь у благодійній акції #SuperCoins у межах спільного проекту Національного банку України та Superhumans Center, що має на меті об'єднати зусилля та зібрати кошти для допомоги українським військовим, які постраждали внаслідок бойових дій. Було розпочато цикл зустрічей «Поважай та Розумій», учасниками якого стали учні Комунального закладу «Сумський ліцей № 33»;

– у межах Національного тижня читання та до 130-річчя Миколи Хвильового було проведено літературний диспут «Микола Хвильовий – бути своїм» зі школярами старших класів Сумської гімназії № 1;

– бібліотека долучилася до проведення свята Геловіна, яке було організовано Департаментом доуніверситетської освіти та профорієнтаційної роботи;

- у співпраці з кафедрою управління імені Олега Балацького Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту бібліотека провела квест «Державне управління» для учнів старших класів ЗОШ № 15, під час якого школярі ознайомилися з ключовими поняттями, які стосуються публічного управління;
- у межах Дня науки бібліотека долучилася до проведення заходу «Науковий пікнік» і презентувала музей історії грошей. Захід було організовано у Конгрес-центрі для дітей та молоді з метою стимулювання зацікавленості до освіти та різних галузей знань;
- музей історії грошей також користувався попитом у відвідувачів літнього дитячого табору «ART-SCHOOL».

У межах проведення Всесвітнього тижня знань про мозок спільно з професором кафедри фізіології і патофізіології Навчально-наукового медичного інституту СумДУ Вікторією Гарбузовою відбулася серія заходів та зустрічей з фахівцями:

- лекція «Мозок: інструкція по використанню» з Вікторією Гарбузовою;
- майстер-клас «Практичне введення у трансову роботу» з гіпнотерапевтом Сергієм Ніколаєнком;
- «Мозковий лабіринт» зі студенткою Навчально-наукового медичного інституту СумДУ Єлізаветою Пастушковою;
- екскурсія музеєм анатомії Навчально-наукового медичного інституту, яку провела викладачка кафедри морфології Аліна Понирко;
- AR-квест «Цікава медицина» від бібліотеки Навчально-наукового медичного інституту;
- конкурс есе на тему «Штучний інтелект vs людський мозок: хто перемає»;
- віртуальні виставки книг «Код таланту: четвірка кращих книг про природу геніальності» та «Таємне життя мозку: як ми мріємо, обираємо, вирішуємо, відчуваємо».

Протягом року була проведена низка інтерактивних заходів у межах проєкту «Зелена бібліотека»:

- інформ-година для школярів «Небезпечний вейп» до Всесвітнього дня боротьби з тютюнопалінням, яку провели студенти Навчально-наукового медичного інституту СумДУ Максим Яковенчук та Артем Змисля;
- екоквест «Твій екостиль або як жити без сміття»;
- інформ-година "Короткі історії екожителів планети";
- квест “Все починається з води”.

Підготовлено і організовано в режимі онлайн / офлайн 60 тематичних виставок, зокрема книжкових виставок та переглядів літератури, арт- і фотовиставок, експозицій, фотозон (у 2023 р. – 97, у 2022 р. – 31, у 2021 р. – 95) (рисунок 8.1).

У літературній вітальні було організовано 4 художні виставки:

- «[Україна – це наша земля, Україна єднає серця](#)» / авторами експозиції були 17 художників, які є членами Сумської обласної організації Національної спілки художників. У межах проведення виставки та до 40-річчя від дня створення

спілки у літературній вітальні бібліотеки відбулася артзустріч художників «Україна єднає серця»;

- [«Райська земля»](#) / автор Олександр Чередниченко;
- [«Гарний настрій»](#) / твори зарубіжних та українських художників із колекції галереї мистецтв СумДУ «Академічна»;
- [«Відлуння фарб»](#) / учні Сумської дитячої художньої школи ім. М. Г. Лисенка.

Продовжено роботу з розвитку «Книжкового блогу» у межах проєкту **«Промоція читання»**. Було підготовлено віртуальні виставки та відеоогляди сучасної художньої літератури та нових надходжень з історії і культури України. Проведено **дві презентації книг членкині Національної спілки журналістів України**, Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України», відомої сумської письменниці Ольги Нестеренко (літературний псевдонім – Марина Реух), а саме: літературно-дискусійну презентацію філософського роману «Теорія самотності», на якій був присутній автор обкладинки книги – заслужений художник України Ігор Швачунов; презентацію книги «Театр – життя моє» про народну артистку України Євгенію Серебрякову, на якій була присутня сама артистка.

У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», започаткованої за ініціативи Олени Зеленської, бібліотека взяла **участь у Всеукраїнській акції «Вежа стійкості»** до Всесвітнього дня ментального здоров'я. Вежа, зібрана з видань з української літератури, символізувала шлях від зародження писемності до сьогодення, а її перлиною стала унікальна пам'ятка староукраїнської мови та мистецтва – факсимільне видання Пересопницького Євангелія. Також у межах програми ментального здоров'я бібліотека активно долучалася до проведення заходів відповідної тематики.

Було **підписано меморандум про співробітництво з Громадською організацією «Підтримка психічного здоров'я – Асоціація фахівців в галузі психічного здоров'я»**. У межах співпраці було проведено тренінг «Стресостійкість під час війни». Тренерка Яніна Полякова від Громадської організації «Дівчата» провела у бібліотеці тренінг для студентів «Мистецтво самопрезентації та комунікації». Також було організовано зустріч з випускницею СумДУ, психологинею, журналісткою, поетесою, кандидаткою в члени Спілки письменників України, сценаристкою, редакторкою, членкинею літстудії «Орфей», акторкою театру та кіно Анастасією Котляр, яка провела тренінг з акторської майстерності «Як опанувати себе під час публічного виступу».

На базі філії бібліотеки відбувся обласний фестиваль буктрейлерів, започаткований Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Сумській області. У заході, що проводиться в межах проєкту «Створення буктрейлера професій у літературі», взяли участь викладачі та бібліотекарі професійно-технічних закладів освіти з усієї області. Вони представили результати своєї роботи – презентації професій, які можна отримати у їхніх закладах освіти, через призму творів зарубіжної та української літератури, в яких ця професія висвітлена.

Взяли участь в урочистому відкритті аудиторії-музею на честь професора Олександра Атамана у Навчально-науковому медичному інституті СумДУ.

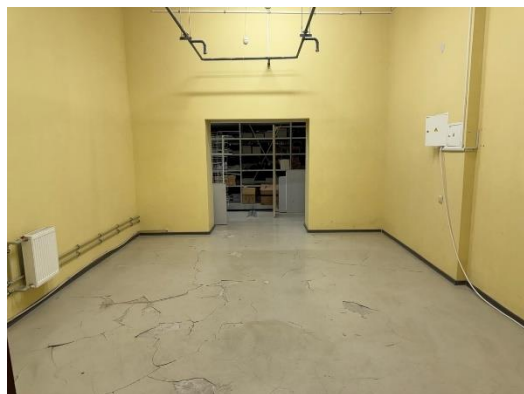
У коворкінгу «Універ Сіті» спільнотою університету за попереднім замовленням було проведено 42 заходи (у 2023 р. – 58, у 2022 р. – 62, у 2021 р. – 67): воркшопи, тренінги, семінари, кіновечори, інтерв'ю, презентації, командні практики, ігри.

Спільно зі співробітниками кафедри фінансових технологій і підприємництва Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту Андрієм Семеном та Оленою Пахненко було доопрацьовано проєкт «Культурна спадщина в українській гривні» та повторно подано заявку на отримання грантових коштів до УКФ. Проєкт передбачав створення інформаційного порталу українською та англійською мовами, який би представив українську грошову одиницю як культурний феномен, у якому поєднано матеріальні та духовні надбання українського народу. Основою для створення порталу став музей історії грошей Сумського державного університету. Проєкт пройшов технічний відбір, але через брак фінансування грант не було надано.

9. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОСТОРІВ БІБЛІОТЕКИ

Бібліотека постійно працює над удосконаленням та модернізацією фізичних просторів. Завдяки комфортним умовам, створеним у приміщеннях бібліотеки, та сучасному естетичному оформленню бібліотека неодноразово була майданчиком для проведення урочистих подій та зйомок інтерв'ю, подкастів та фотосесій.

З метою створення безпечних умов для користувачів бібліотека розпочала реалізацію проєкту щодо створення нових сучасних просторів з функціями укриття шляхом реорганізації книгосховищ. Наразі розроблено дизайнерський проєкт для облаштування простору Library Space.

Для промоції діяльності, ресурсів та сервісів, налагодження стійких інформаційних зв'язків зі своїми користувачами, продовжували розвивати сторінки бібліотеки у соціальних мережах та інші канали комунікації. Спостерігається збільшення кількості підписників, переглядів у порівнянні з 2023 р. (таблиця 9.1).

Таблиця 9.1 Динаміка розвитку сторінок бібліотеки в соціальних мережах та каналах комунікації

	Instagram			Facebook			YouTube		
	2024	2023	2022	2024	2023	2022	2024	2023	2022
Підписники	1 270	1 256	1 180	2 093	2036	1 901	396	276	214
Дописи Stories Відео	1 330	863	506	487	479	394	54	74	56
Охоплення	89 869	98 433	87 643	124 497	143 395	124 880	531 895	335 658	171 076
Перегляди	125 910	32 315	18 687	147 516	167 236	138 526	27 850	22 987	15 096
Уподобання	8 831	8 095	7 609	8 981	8 357	8 356	665	486	473
Репости	263	448	619	878	951	1 040	967	556	292

10. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

З метою підвищення рівня сучасних професійних компетентностей фахівці бібліотеки взяли участь у **83 заходах** (у 2023 р. – 72, у 2022 р. – 126, у 2021 – 146), що проводилися **Центром розвитку кадрового потенціалу СумДУ, Українською бібліотечною асоціацією, Американською бібліотечною асоціацією (ALA), Асоціацією коледжів і наукових бібліотек (Association of College and Research Libraries), університетами та бібліотеками України, закордонними закладами вищої освіти, зокрема університетом Ліверпуля (University of Liverpool), компаніями Clarivate, Elsevier, Plagiat.pl, а також на системній основі проходили онлайн-курси, розміщені на відкритих освітніх платформах Prometheus, Дія. Цифрова освіта.**

Враховуючи стрімку інтеграцію технологій штучного інтелекту в сучасний освітній простір, з метою отримання нових компетентностей фахівці бібліотеки взяли участь у вебінарах, майстер-класах, воркшопах:

- «Знайомство зі штучним інтелектом: можливості та загрози» (Центр розвитку кадрового потенціалу СумДУ);
- «Штучний інтелект в бібліотечній практиці» (Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»);
- «Плагіат та штучний інтелект» (Plagiat.pl);
- «Відповідальний академічний штучний інтелект для дослідників Web of Science» (Clarivate);
- «Відкрита наука і штучний інтелект: сучасні виклики та можливості для освіти і наукових досліджень» (Український інститут науково-технічної експертизи та інформації);
- «Бібліотечний цифровий контент епохи штучного інтелекту» (Українська бібліотечна асоціація);
- «Unlocking Insights with Generative AI: How to Enhance Research Efficiency in the Library» (Association of College and Research Libraries).

Бібліотека активно долучається до вебінарів з питань впровадження **принципів відкритої науки** в університеті:

- «Наука в Україні: на шляху до відкритості» (Державна науково-технічна бібліотека спільно з компанією Clarivate);
- «Ліцензії CC – один із механізмів формування екосистеми відкритих освітніх ресурсів (OER) в Україні» та «Переваги відкритих освітніх ресурсів: зарубіжний досвід та формування українських стратегій. Інклюзія» (Наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій);
- «Інструменти оцінювання даних на відповідність принципам FAIR» (Науково-технічна бібліотека імені Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»);
- «Поширення даних наукових досліджень у СумДУ: пілотний проєкт» (Центр забезпечення якості науки СумДУ);
- «Дані у науковому дослідженні: призначення, типи, вимоги до інформації» (Центр розвитку кадрового потенціалу СумДУ);

– «Формування національного консенсусу щодо відкритої науки» (Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого в межах проєкту Open4UA).

Взяли участь у **Міжнародній науковій конференції "Відкрита наука та інновації в Україні 2024"**, організованій Міністерством освіти і науки України спільно з Державною науково-технічною бібліотекою та Лейбніцьким інформаційним центром науки і технологій університетської бібліотеки. Конференція відбувається третій рік поспіль і має на меті обговорення практичних аспектів впровадження принципів відкритої науки та інновацій в Україні. Слід зазначити, що неодноразово під час своїх виступів доповідачі ставили за приклад досвід Сумського державного університету в реалізації принципів відкритого доступу та відкритої науки.

Взяли участь у п'ятиденній **III Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія розвитку бібліотек: від ідеї до втілення»**, організованої Українською бібліотечною асоціацією спільно з Науково-технічною бібліотекою ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» у м. Києві. Ключовими темами конференції були: візія, цінності та місія сучасної бібліотеки, побудова та реалізація грамотної стратегії розвитку, лідерський потенціал та формула успіху для бібліотек, які синергують таланти, ідеї, ресурси та знання і створюють нові можливості на перетині книжкової екосистеми.

Також стали учасниками **IX Міжнародної конференції «University Library at a New Stage of Social Communications Development»**, яка проходила на базі наукової бібліотеки Українського державного університету науки і технологій, за участю бібліотеки Каунаського технологічного університету (Литва) та бібліотеки Університету системи безперервної допомоги Laguna (Філіппіни). Тема конференції була: «На шляху посилення справедливості, різноманітності, доступності, інклюзії». Ключовими питаннями обговорення були: провідні інклюзивні послуги бібліотек для студентів, викладачів та науковців, відкрите ліцензування та генеративний штучний інтелект для відкритої освіти.

Для обміну досвідом та здійснення важливих дій та кроків задля розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності на підтримку освітньо-наукового середовища закладів вищої освіти України продовжили активну роботу у складі активу Секції університетських бібліотек Української бібліотечної асоціації.

Взяли участь у конкурсі «Бібліотекар року», який проводило Харківське зональне методичне об'єднання бібліотек закладів вищої освіти, та стали переможцями у номінації «Краща піар-компанія бібліотеки» за презентоване відео «Змінюємо бібліотеку разом» до Всеукраїнського дня бібліотек.

Враховуючи виклики воєнного стану, відвідали психологічний тренінг «Стресостійкість як профілактика емоційного вигорання під час війни», що провели фахівці Громадської організації «Підтримка психічного здоров'я – Асоціація фахівців в галузі психічного здоров'я», з якою було підписано Меморандум про співробітництво.

Традиційно фахівці бібліотеки долучилися до написання Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності, що проходить у День української писемності

та мови, та пройшли щорічний національний тест з медіаграмотності, який організовано національним проектом з медіаграмотності «Фільтр» Міністерства культури та стратегічних комунікацій України спільно з програмою USAID «Мріємо та діємо», IREX, Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні та Zinc Network.

11. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Фінансування на комплектування фонду друкованих видань бібліотеки базового закладу вищої освіти у 2024 р. становило понад 402 тис. грн, що на 43% менше порівняно з минулим роком (у 2023 р. – 702 тис., у 2022 р. – 340 тис., у 2021 р. – 995 тис.). З цієї суми: близько 90 тис. грн – придбання книг у видавництвах (у 2023 р. – 181 тис., у 2022 р. – 0 тис., у 2021 р. – 383 тис.), близько 29 тис. грн – фінансування комплектування фонду через видавництво СумДУ (у 2023 р. – 162 тис., у 2022 р. – 224 тис., у 2021 р. – 429 тис.), понад 104 тис. грн – передплата періодичних видань (у 2023 р. – 175 тис., у 2022 р. – 0 тис., у 2021 р. – 84 тис.), 179 тис. грн становила у грошовому еквіваленті безкоштовна література від дарувальників (у 2023 р. – 184 тис., у 2022 р. – 116 тис., у 2021 р. – 99 тис.).

На передплату ліцензійної антиплагіатної системи StrikePlagiarism.com, на підтримку програмного забезпечення «УФД/Бібліотека», на послуги з надання доступу до хмарної інфраструктури витрачено понад 100 тис. грн.

На закупівлю, модернізацію техніки та видаткових матеріалів для бібліотеки витрачено у 2024 р. понад 47 тис. грн (у 2023 р. – 51 тис., у 2022 р. – 29 тис. (+ на меблі – 15 тис.), у 2021 р. – 68 тис. (+ на меблі – 41 тис.))